

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2015/16:2602

av Ulf Berg m.fl. (M)

Politik för levande hav och sjöar

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vara drivande i det internationella samarbetet för att förbättra miljön i våra hav och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att EU:s havsmiljöstrategi efterlevs och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bredda LOVA-stöden och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att intensifiera arbetet med att minska näringsläckaget från jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta arbetet med att förbättra metoderna vid landets reningsverk och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av fortsatt forskning för förbättrad avloppsrening och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att svart- och gråvatten från fartyg tas om hand på ett miljöriktigt sätt och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över nuvarande lagstiftning för biltvättar och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att fleråriga förvaltningsplaner för fiske finns och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att alla medlemsstater i EU ska respektera den gemensamma fiskeripolitiken och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fiskepartnerskapsavtal och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om minskat regelkrångel för fisket och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över reglerna för strandskydd för att förenkla för musselodlingar och tillkännager detta för regeringen.

Renare hav

Sverige har med sina 2 400 kilometer kust en av Europas längsta kustlinjer, från Haparanda i norr till Strömstad i väster. Sverige omges av Östersjön i norr och syd och Kattegatt och Skagerrak i väst. I haven lever en stor del av vår biologiska mångfald. Men haven utsätts också för mycket stora påfrestningar. De påverkas negativt av övergödning, utsläpp av farliga ämnen och marint avfall och är märkt av svaga fiskebestånd. Algblomningen är ett återkommande problem längs med södra och mellersta Östersjökusten, samt kring Öland och Gotland. Östersjön är ett av världens mest förorenade innanhav där ett litet vattenutbyte med Nordsjön i kombination med en omfattande övergödning har gjort att utbredningen av syrefria bottnar har blivit allt större. I flera fjordar längs västkusten är bottnarna döda och syrehalten låg eller obefintlig. Flera decenniers utsläpp av kväve och fosfor från industri, jordbruk och reningsverk har skapat övergödning. Fiskar, havskräftor och räkor dör eller flyr till friskare vatten. Längs med västkustens havssträcka har dessutom flertalet invasiva arter gjort entré, vilket innebär stora påfrestningar för den biologiska mångfalden.

Havs- och vattenmiljö är ett prioriterat område för Moderaterna. Under Alliansens tid i regeringsställning gjordes flera viktiga framsteg på detta område. Bland annat togs ett samlat grepp om havs- och vattenpolitiken genom inrättandet av Havs- och vattenmyndigheten, HaV år 2011. År 2009 fick Sverige sin första marina nationalpark. Sverige, som första land i EU, införde ett förbud mot fosfater i tvätt- och rengöringsmedel. Det har nu övriga EU-länder också infört.

För att stödja lokala åtgärder för en bättre havsmiljö införde alliansregeringen ett särskilt stöd den 1 augusti 2009 till lokala vattenvårdsåtgärder, LOVA-stödet. LOVA kan sökas hos länsstyrelsen och går framför allt till kommuner, föreningar och andra sammanslutningar. Stödet är särskilt tänkt att för åtgärder som minskar belastningen av näringsämnen. Detta i syfte att minska det omfattande problemet med övergödning av

våra hav. Stödet kan även ges till åtgärder för hantering av fritidsbåtsbottnar som syftar till att minimera spridning av miljöfarliga ämnen till vattenmiljön. Stödet är mycket uppskattat och har bidragit till att stimulera kreativa och kostnadseffektiva initiativ.

Förekomsten av marint skräp är ett växande och allvarligt problem. Bara i Nordsjön beräknas hela 20 000 ton skräp dumpas årligen. Den absolut största delen av detta skräp utgörs av plastavfall. Material som naturen inte ensam klarar att omhänderta. Istället bryts plasten ner i mindre och mindre delar, till dess att den utgörs av mikropartiklar.

Efter att riksdagen under våren 2015 gjorde ett tillkännagivande till regeringen om att stärka arbetet för att minska förekomsten av marint skräp och mikroplaster i våra vattenområden har regeringen agerat. Regeringen har gett Naturvårdsverket i uppdrag att utreda hur källor till mikroplast i haven kan åtgärdas. Moderaterna vill fortsatt driva på för en kraftfull och effektiv havsmiljöpolitik.

Den största mängden marint skräp blir kvar i haven där det flyter omkring eller sjunker till botten. Samtidigt är det mycket stora mängder skräp som flyter i land. I Sverige är särskilt Bohuskusten drabbad. Mellan 4 000 och 8 000 kubikmeter skräp flyter årligen i land på västkusten. Detta orsakar stora kostnader för berörda kommuner och är naturligtvis ett stort problem för såväl boende som det lokala näringslivet, inte minst för fisket och turistnäringen. Att ta hand om det marina skräpet är idag ett kommunalt ansvar men vi anser att berörda kommuner bättre bör stödjas liksom de många frivilliga initiativ som tas i arbetet mot det marina skräpet. Vi moderater vill därför att LOVA-stödet breddas så att det även blir möjligt att få stöd för åtgärder som syftar till att minska problemen av marint skräp samt mikroskräp. Konkret skulle detta exempelvis kunna handla om att stödja lokala strandstädningssinitiativ, kommunala samverkansprojekt eller framtagandet av lokala åtgärdsplaner för att minska tillförseln av mikrosplaster till våra hav.

Havet är vår gemensamma angelägenhet. Varken en kommun eller ett land kan ensamt hantera problemen som marint skräp ger upphov till. Kommunerna behöver ges stöd från regering och myndigheter i hanteringen av marint skräp, och Sverige bör vara pådrivande inom EU för att lyfta upp frågan på den internationella dagordningen.

Det viktigaste för att minska problemen med marint skräp är att förebygga nedskräpningen på land och att skapa bättre fungerade avfallssystem. Sverige har kommit långt på området. Regeringen bör ta vara på möjligheterna att påverka och sprida information till andra länder kring avfallshantering, för att åtminstone begränsa det marina skräpet.

Rening av avlopp

Miljöfarliga ämnen hamnar i reningsverken oftast som en följd av hushållens användning av exempelvis textilier, hemelektronik, läkemedel, samt kosmetika och hygienprodukter. Dagens reningsverk tar idag emot höga halter av läkemedelsrester och andra kemikalier, liksom näringsämnen. Däribland finns ofta, i och med ett växande antal kemikalier som idag används i olika produkter, föroreningar som reningsverken inte är kapabla att ta hand om. Det innebär att många kemikalier och läkemedelsrester går rakt ut i våra vattendrag där de orsakar stora problem. Därför behöver reningsverken utrustas med metoder som reducerar läkemedelsrester och andra föroreningar.

Ett exempel på följd av ovan nämnda läckage av läkemedelsrester är antibiotikaresistens, som är ett välkänt och växande problem. Hittills har man trott att resistenta bakterier huvudsakligen beror på att människor och djur behandlats med höga doser av antibiotika vid infektioner. Ny forskning tyder på att de mycket låga koncentrationer som finns i yttre miljöer som till exempel avlopp, sjöar och vattendrag också kan bidra till selektion för resistens. När människor eller djur behandlas med antibiotika så kommer ungefär hälften av antibiotikadosen att utsöndras genom urin, i oförändrad och aktiv form. Det innebär att antibiotika sprids via avloppssystem ut i vatten och mark. Om antibiotikan är stabil så kan den förbli aktiv i miljön under mycket lång tid och orsaka framväxt av resistenta bakterier. Det är ett mycket allvarligt problem. Ett annat exempel är rester från p-piller. En stor del av de hormoner som finns i p-piller följer med urinen ut och hamnar därmed i avloppssystemet. Man har sett att detta får stora konsekvenser för exempelvis fiskar som blir tvåkönade. Vi ser därför ett stort behov av att påskynda utvecklingen av avancerad avloppsrening. Detta är en stor utmaning för svenska reningsverk och mer forskning på området behövs.

Det pågår också forskning på en rad ställen runt om i Sverige med syfte att undersöka hur reningsgraden av kväve och fosfor kan öka. Bland annat tittar forskare på algbaserad avloppsrening, något som förbättrar reningen, sänker energiförbrukningen och ökar möjligheterna för biogasproduktion. Sådana forskningsprojekt bör stödjas och uppmuntras även i fortsättningen.

Fartyg som förorenar våra hav

Näringsläckage, spridning av bakterier och utsläpp av miljögifter kommer förstås inte bara från land utan även från fartyg och båtliv generellt. Utsläppen koncentreras ofta till de farleder där passagerartrafiken går tät. Långa resor och kryssningstrafik har tilltagit på senare år. Mer än 4 miljoner kryssningsbesök registrerades 2012 i Östersjöns hamnar, jämfört med bara 1 miljon besökare 2000.

Bara en av 33 kryssningsoperatörer som trafikerar Östersjön garanterar dock att de tar hand om sitt avloppsvatten på ett tillfredsställande sätt, enligt en undersökning som Världsnaturfonden, WWF, nyligen genomfört. Samma undersökning visar också att cirka hälften av färjelinjerna tar ansvar för sitt avloppsvatten.

Sverige har goda möjligheter att påverka och uppmuntra rederierna att tömma sitt avloppsvatten i hamn. Moderaterna anser vidare att regeringen bör lyfta frågan med andra Östersjöländer och inom EU-samarbetet. Det är bland annat centralt att regeringen driver på för att beslutet, som är taget i FN:s sjöfartsorganisation, IMO:s miljöskyddskommitté, om förbud av utsläpp av orenat avloppsvatten från passagerarfartyg och kryssningsfartyg i Östersjön snarast verkställs.

Sjöfartsverket arbetar med att ta fram en ny avgiftsmodell för konkurrenskraft och miljö. Slutmålet är att modellen ska bidra till att minska miljöpåverkan från fartyg som anlöper svenska hamnar. Det är ännu inte klart vilken modell som kommer att användas. Modellen kommer dock att finnas på plats först år 2017. Det är viktigt att regeringen säkerställer att t.ex. farledsavgifter utformas så att de får en bra miljöstyrande effekt.

Privat biltvätt med miljöfarliga produkter

Naturvårdsverket tog år 2005 fram en publikation med branschfakta om fordonstvättar, som gjorde uppskattningen att två tredjedelar av alla biltvättar av personbilar utförs på parkeringsplatser eller i garage. Det är mycket svårt att beräkna utsläppen från biltvättarna med tanke på att förutsättningarna varierar betydligt. Dock står det klart att de biltvättar som sker där restvattnet hamnar i dagvattenbrunnar är mycket skadliga för naturen. Detta eftersom att tvättvattnet, innehållandes miljöfarliga ämnen från tvättmedlet och tungmetaller från bilens ytskikt, rinner direkt ut i en närliggande sjö eller vattendrag. Vattnet som rinner ner i dagvattenbrunnar på gatan eller tomten renas inte alls eller i bästa fall i enklare reningsanläggningar, t.ex. fördröjningsmagasin eller översilningsytor, innan det kommer ut i ett vattendrag.

De ämnen som tvättas bort är t.ex. metaller som kadmium, zink, krom, nickel, bly och koppar. Det frigörs också däckpartiklar, olja, bränslerester, vägmateriäl och ftalater som har en hormonstörande verkan. Det är därför viktigt att tvätta bilen i en biltvättsanläggning med adekvat rening. Anläggningar ska ha oljeavskiljare och helst ytterligare ett reningssteg för att säkert klara utsläppskraven. Många kommuner är idag osäkra på hur nuvarande lagstiftning ska tolkas när det gäller biltvätt där rening saknas, såsom på garageuppfarter och parkeringsplatser. Enligt Miljöbalken ska man som enskild vidta de försiktighetsåtgärder som krävs för att inte orsaka skada på människors hälsa eller miljön. Hur detta ska tolkas i praktiken behöver tydliggöras. Vi vill därför ge

regeringen i uppdrag att se över gällande lagstiftning. Det bör tydliggöras att det inte är tillåtet med biltvätt utan adekvat rening. Kommunernas möjligheter att utöva tillsyn bör också ses över inklusive sanktionsmöjligheter.

Internationellt samarbete

Internationellt samarbete är viktigt i många frågor, inte minst vad gäller havsmiljön. Det krävs ett långsiktigt, målmedvetet och intensivt samarbete bland länderna runt Östersjön för att vända utvecklingen i vårt gemensamma hav. Under Sveriges ordförandeskap i EU 2009 antogs en Östersjöstrategi av EU:s ministerråd med tydligt fokus på miljöförbättringar i Östersjön. Det krävs att de nio staterna runt Östersjön samarbetar för levande havsbottnar och bärkraftiga fiskebestånd för att nå verklig framgång.

Länderna inom Helcom (Helsingforskonventionen) har kommit överens om en gemensam aktionsplan för Östersjöns miljö, Baltic Sea Action Plan (BSAP). Målet är att Östersjön ska vara i god ekologisk status år 2021. En stor utmaning i BSAP är att minska närsaltsbelastningen till Östersjön. Övergödning är ett gränsöverskridande miljöproblem som kräver både nationella och internationella insatser. Sverige bör vara drivande för att se till att kraven i planen efterlevs samt trycka på och bidra till att andra Östersjöländer minskar utsläppen av gifter och övergödande ämnen.

Fiske och vattenbruk

Fisk är en gemensam resurs som inte följer nationsgränser. Det gör att vi måste ha en fiskepolitik på europeisk och internationell nivå som efterföljs och respekteras. EU:s fiskerinäring är världens fjärde största och levererar cirka 6,4 miljoner ton fisk varje år. Fisket och förädlingsindustrin sysselsätter över 350 000 personer. Reformen av EU:s gemensamma fiskeripolitik från januari 2014 har som mål att trygga yrkesfiskarnas försörjning och stoppa överfiske och utfiskning. Fiske och vattenbruk ska vara hållbara näringar – miljömässigt, ekonomiskt och socialt. Konsumenternas intressen ska skyddas och hänsyn ska tas till yrkesfiskarnas behov. För att nå detta krävs att alla medlemsstater respekterar den gemensamma politiken. Vi har drivit en hård linje i EU, där vi anser att fiskekvoter ska baseras på vetenskaplig fakta som säkrar långsiktigt hållbara bestånd som inte överfiskas.

Moderaterna anser att fleråriga förvaltningsplaner är viktiga och effektiva verktyg för att bevara fiskeresurserna och för att därmed säkra möjligheten till fiske. Genom fler och utvecklade förvaltningsplaner skapas förutsättningar för en återhämtning av bestånd som ligger utanför säkra biologiska gränser och en långsiktighet i politiken. Regeringen bör också verka för att den gemensamma politiken respekteras av alla medlemsstater.

En del av EU:s fiskeripolitik som är i fortsatt stort behov av reformering handlar om fiskepartnerskapsavtalen, eller tredjelandsavtalen som de också kallas. Dessa gör det möjligt för den europeiska fiskeflottan att fiska utanför unionens fiskevatten. Vi är grunden kritiska till fiskepartnerskapsavtalen, och det utifrån flera skäl. För oss moderater är det självklart att dessa avtal bland annat ska utformas så att fisket är hållbart och bara sker på det överskott av bestånden som inte nyttjas nationellt. Inte sällan finns det dock skäl att ifrågasätta om avtalet verkligen är hållbara och lever upp till de kriterier som skrivs in i avtalen. Sverige bör därför i EU verka för att partnerskapsavtalen ska bli mer hållbara med bättre uppföljning och att subventionsgraden i avtalen måste minska. EU:s skattebetalare bör i minskad utsträckning betala och istället bör de fiskare som drar nytta av avtalen stå för kostnaden.

Alliansregeringen bedrev ett hårt arbete för att ändra eller avskaffa krångliga regler för företagen. För fiskeföretagen finns det dock alltså ett uppenbart behov av ett fortsatt förenklingsarbete. Vidare är det också centralt att implementeringen av det nya regelverk som följer av reformeringen av den gemensamma fiskeripolitiken görs på ett klokt sätt. Till exempel kan landningsskyldighet nämnas – den stävjar fusk i fisket, vilket är positivt. Dock kan en fiskare få vite för felaktig rapportering om det visar sig att fångsten innehåller stora mängder av någon annan art än den man givit sig ut för att fiska. Det är bra att utkast i och med landningsskyldigheten förbjuds men regelverket måste också vara praktiskt möjligt att efterleva. I detta sammanhang vill vi också understryka vikten av ett fortsatt arbete för att utveckla mer selektiva fiskemetoder. För fiskeföretagarna är behovet av åtgärder som ska leda till en enklare, tydligare och begripligare reglering viktigt utifrån bl.a. ett lönsamhetsperspektiv. Insatser bör därför initieras för att minska regelkrånglet för fisket.

Vi ser en stor potential för vattenbruket i Sverige. Ett hållbart vattenbruk kan bidra till att minska miljöproblemen i våra hav och som exempel kan musselodling nämnas. Musslor är ett ”naturligt reningsverk” i haven då de renar vattnet från näringsämnen. Blåmusslor livnär sig på att filtrera bort plankton och andra små partiklar ur vattnet. När musslorna skördas tas de näringsämnen som musslan tagit upp bort och vattenkvaliteten förbättras. Musselodlingar är därför ett effektivt verktyg i arbetet med att minska överflödiga näringsämnen i haven. Odling av blåmusslor som livsmedel har förekommit i Sverige och framförallt Bohuslän och Västkusten sedan 1970-talet. De gynnsamma naturliga förutsättningar som finns i området i form av temperatur, salthalt, strömmar och tillgång av näringsämnen medför goda förutsättningar för nyetablering av odlingar i kommersiellt syfte. Moderaterna vill därför skapa bättre förutsättningar för musselodling i Sverige. Vi vill se över strandskyddsreglerna i syfte att skapa bättre

förutsättningar för en ökad musselodling, och därmed stärka ett av verktygen i arbetet för en bättre havsmiljö. Vi hoppas också att musslor på sikt ska kunna utvecklas till att bli en viktig proteinkälla i djurfoder.

Ulf Berg (M)

Johan Hultberg (M)

Gunilla Nordgren (M)

Åsa Coenraads (M)

Jesper Skalberg Karlsson (M)